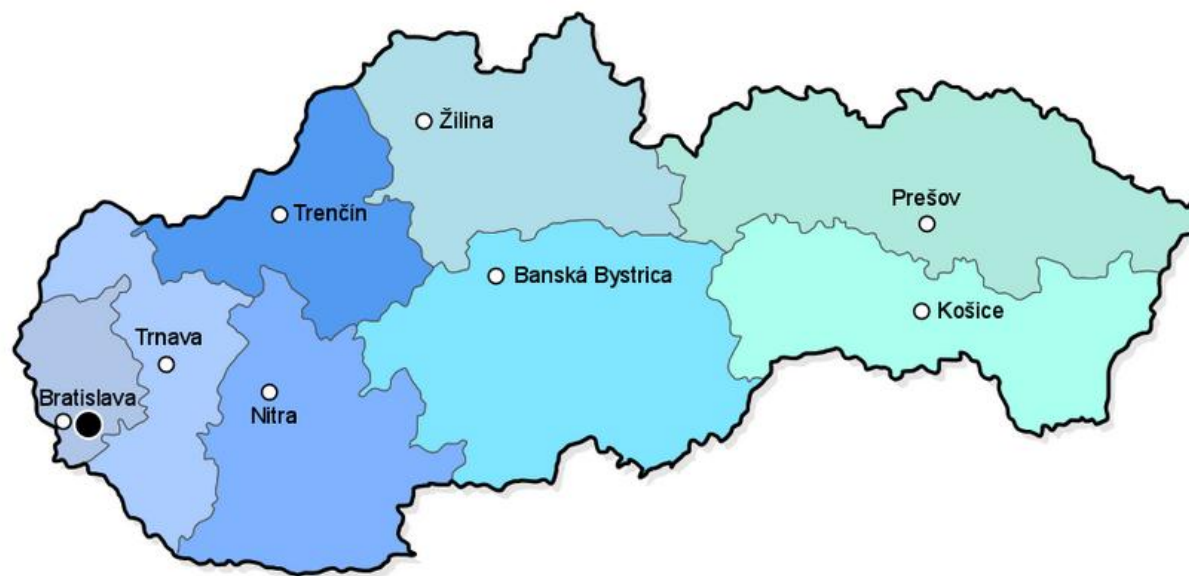

Štátna školská inšpekcia

Hospitácia v materskej škole

ako nástroj riadenia kvality predprimárneho vzdelávania

PaedDr. Jana Hlavačková
Štátna školská inšpekcia
ŠIC Trnava

Normatívne vymedzenie vnútornej kontroly školy

- § 7 ods. 4 písm. k), l) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (súčasťou školského vzdelávacieho programu je vnútorný systém kontroly a hodnotenia detí a tiež vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy)
- § 5 ods. 2 písm. e), f) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (riaditeľ školy zodpovedá za každoročné hodnotenie pedagogických a odborných zamestnancov, za úroveň výchovno-vzdelávacej práce školy)
- § 70 ods. 1 a 5 zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (predmetom hodnotenia pedagogického zamestnanca sú výsledky, náročnosť a kvalita výkonu pracovnej činnosti, osvojenie si a využívanie profesijných kompetencií; pedagogického zamestnanca hodnotí priamy nadriadený jedenkrát ročne najneskôr do konca školského roka)

Normatívne vymedzenie vnútornej kontroly školy

- § 9 ods. 4 písm. c) Vyhlášky MŠ SR č. 306/2008 Z. z. o materskej škole v znení neskorších predpisov (ďalšiu dokumentáciu materskej školy tvorí aj plán kontroly výchovno-vzdelávacej činnosti)
- Čl. 12 ods. 12 písm. d) Vzorového Pracovného poriadku pre pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov škôl a školských zariadení, ktorý vydalo MŠVVaŠ SR pod číslom 2020/8006:1-B2001, ktorý nadobudol účinnosť 10. 02. 2020 (riaditeľ kontroluje činnosť všetkých zamestnancov a výsledky ich práce a na základe vlastného pozorovania, predovšetkým prostredníctvom hospitačnej činnosti i na základe správ, posudzuje výchovno-vzdelávaciu prácu PZ)

Hospitácia a jej význam

- ▶ Je základnou, najnáročnejšou a najčastejšie využívanou formou kontrolnej činnosti
- ▶ Je metódou získavania informácií o kvalite a úrovni predprimárneho vzdelávania, a to prostredníctvom pedagogického pozorovania
- ▶ Jej význam spočíva v zisťovaní aktuálneho stavu predprimárneho vzdelávania, v identifikovaní silných a slabých stránok, odhaľovaní príčin nedostatkov a navrhovaní postupov a spôsobov ich eliminovania
- ▶ Je zásadným nástrojom pedagogického riadenia školy

Druhy inšpekcií

Komplexná

- ▶ zameraná na získavanie informácií o celkovej úrovni výchovno-vzdelávacieho procesu, o kvalite učenia sa detí a kvalite vyučovania učiteľkou z globálneho pohľadu

Tematická

- ▶ zameraná len na niektoré užšie vyšpecifikované ukazovatele výchovno-vzdelávacej činnosti alebo na konkrétny jav z hľadiska učenia sa detí a z hľadiska vyučovania učiteľkou

Následná

- ▶ zameraná na kontrolu plnenia opatrení, t. j. na odstránenie nedostatkov, ktoré boli zistené pri predchádzajúcej hospitácii

Predpoklady efektívnej a účinnej hospitačnej činnosti

- ▶ Systémový prístup k plánovaniu hospitačnej činnosti
- ▶ Stanovenie jasných, konkrétnych a merateľných cieľov hospitačnej činnosti z hľadiska učenia sa detí a z hľadiska vyučovania učiteľkou
- ▶ Vzájomná kontinuita medzi cieľom zameraným na učenie sa detí a cieľom zameraným na vyučovanie učiteľkou
- ▶ Účelnosť výkonu hospitačnej činnosti
- ▶ Analytický prístup k posudzovaniu sledovaných javov VVČ, majúci na zreteli cieľ hospitácie
- ▶ Hodnotiaci aspekt
- ▶ Konštruktívny prístup k eliminovaniu slabých oblastí VVČ – uplatnenie adekvátnych opatrení
- ▶ Dôsledná kontrola akceptovania uplatnených opatrení podporujúcich skvalitnenie VVČ

Systemový prístup k plánovaniu hospitačnej činnosti

PRI ZOSTAVOVANÍ PLÁNU HOSPITAČNEJ ČINNOSTI VEDÚCI PEDAGOGICKÝ ZAMESTNANEC BERIE DO ÚVAHY:

- Závěry vyplývajúce z analýzy stavu a úrovne výchovy a vzdelávania za predchádzajúci školský rok
- Závěry z hospitačnej činnosti
- Závěry z inšpekčnej činnosti
- Vlastné zameranie/profilácia školy
- Konceptný zámer rozvoja školy
- Podmienky školy

Stanovenie jasných,
konkrétnych a merateľných
cieľov hospitačnej činnosti
z hľadiska učenia sa dieťaťa
a z hľadiska vyučovania
učiteľkou, vzájomná
kontinuita medzi nimi

PRI STANOVOVANÍ CIEĽOV
HOSPITAČNEJ ČINNOSTI VEDÚCI
PEDAGOGICKÝ ZAMESTNANEC
MÁ NA ZRETELI:

- Zrozumiteľnosť a jednoznačnosť hospitačného zámeru
- Vzájomnú súvislosť medzi učením sa detí a vyučovaním učiteľky

Účelnosť výkonu hospitačnej činnosti

PRED VÝKONOM HOSPITÁCIE
VEDÚCI PEDAGOGICKÝ
ZAMESTNANEC S OHĽADOM
NA KONKRÉTNY HOSPITAČNÝ CIEĽ:

- Určí, stanoví, definuje indikátory (ukazovatele) kvality VVČ z hľadiska učenia sa detí a z hľadiska vyučovania učiteľkou

Analytický prístup
k posudzovaniu
sledovaných javov
VVČ, majúc na zreteli
cieľ hospitácie

POČAS HOSPITÁCIE VEDÚCI PEDAGOGICKÝ ZAMESTNANEC:

- pedagogickým pozorovaním zisťuje výskyt ukazovateľov kvality v sledovaných výchovno-vzdelávacích činnostiach
- zistenia zaznamenáva
- zistenia analyzuje a porovnáva s požadovanou optimálnou úrovňou výchovy a vzdelávania (konfrontuje aktuálny stav výchovy a vzdelávania s požadovaným)

Hodnotiaci aspekt

PO HOSPITÁCII VEDÚCI PEDAGOGICKÝ
ZAMESTNANEC:

- porovnáva - konfrontuje aktuálne zistenia s požadovanou optimálnou úrovňou sledovaných ukazovateľov výchovy a vzdelávania
- Identifikuje silné stránky VVČ a oblasti vyžadujúce si zlepšenie

Konštruktívny prístup k eliminovaniu slabých oblastí VVČ

PO HOSPITÁCII VEDÚCI PEDAGOGICKÝ ZAMESTNANEC:

- Jasne, zrozumiteľne pomenúva nedostatky, resp. oblasti vyžadujúce si zlepšenie
- uplatňuje účelné odporúčania na eliminovanie nedostatkov, čím podporuje skvalitnenie výchovno-vzdelávacej činnosti

Dôsledná kontrola
akceptovania
uplatnených opatrení
podporujúcich
skvalitnenie VVČ

S PRIMERANÝM ČASOVÝM
ODSTUPOM OD PÔVODNEJ
KOMPLEXNEJ ALEBO TEMATICKEJ
(PRÍPADNE AJ NÁSLEDNEJ)
HOSPITÁCIE VEDÚCI
PEDAGOGICKÝ ZAMESTNANEC:

- vykonáva následnú hospitáciu
- zisťuje, či uplatnené opatrenia boli akceptované a či sa to priaznivo odzrkadlilo na úrovni výchovy a vzdelávania

HOSPITÁCIA

- Hospitačný cieľ/zámer orientovaný na učenie sa dieťaťa a na vyučovanie učiteľkou
- Kritériá hodnotenia – indikátory kvality s ohľadom na cieľ hospitácie

Pred

Počas

- Pedagogické pozorovanie VVČ
- Analyzovanie sledovanej činnosti z hľadiska kritérií hodnotenia D + U, zaznamenávanie zistení

- Konštruktívne vyhodnotenie zistení z hľadiska stanovených kritérií, pomenovanie silných a slabých oblastí
- Uplatnenie opatrení podporujúcich progres
- Následná kontrola plnenia opatrení

Po

AKO NA TO

alebo

Príklady, námety, návrhy
stanovenia indikátorov kvality pre cielené pozorovanie
v rámci hospitačnej činnosti

Cieľ hospitácie verzus indikátory kvality vo VVČ

Cieľ vo vzťahu k deťom:

**Zistiť, či deti preukazujú
adekvátne grafomotorické
zručnosti.**

Cieľ vo vzťahu k učiteľke:

**Zistiť, či učiteľka podporuje
utváranie adekvátnych
grafomotorických zručností.**

Indikátory kvality:

Deti:

- Správne sedia na stoličke, obe chodidlá majú položené na podlahe.
- Predlaktie majú opreté na podložku.
- Uplatňujú správny, 3-prstový úchop grafického materiálu vo výške jednej tretiny.
- Dodržiavajú primeranú vzdialenosť očí od podložky.
- Uplatňujú primeranú intenzitu tlaku grafického materiálu na podložku.
- Pri písaní majú papier položený mierne šikmo na podložke.
- Grafomotorické vzory/tvary zaznamenávajú s ohľadom na rozvojové možnosti.
- Pri kreslení, maľovaní využívajú celú plochu papiera atď.

Učiteľka:

- Podnecuje deti k správnejmu sedeniu na stoličke, s chodidlami položenými na podlahe.
- Usmerňuje deti k správnejmu 3-prstovému úchopu grafického materiálu.
- Pri zaznamenávaní grafických vzorov dbá na postupnosť a metodické odporúčania.
- Poskytuje deťom s ohľadom na ich rozvojové osobitosti adekvátnu veľkosť/formát papiera (čím menšie dieťa, tým väčší formát).
- Poskytuje deťom adekvátny grafický materiál.
- Pred činnosťou zaraďuje cviky na uvoľnenie paže, predlaktia a zápästia ruky.
- Pri pohybe vychádzajúcom z ramenného kĺbu umožňuje deťom pracovať v stoji atď.

Cieľ hospitácie verzus indikátory kvality vo VVČ

Cieľ vo vzťahu k deťom:

**Zistiť, či deti
v činnostiach aktívne
komunikujú.**

Cieľ vo vzťahu k učiteľke:

**Zistiť, či učiteľka iniciuje
deti k aktívnej
komunikácii.**

Indikátory kvality:

Deti:

- Odpovedajú na otázky viacerými slovami, celou vetou.
- Zapájajú sa do dialógu s učiteľkou.
- Zúčastňujú sa diskusie vedenej učiteľkou.
- Komunikujú medzi sebou navzájom pri hre.
- Komunikujú/diskutujú medzi sebou navzájom pri riešení učebných problémov vo vzdelávacích aktivitách.
- Kladú otázky (učiteľke, navzájom medzi sebou, iným účastníkom edukačného procesu).
- Dokážu verbálne vyjadriť myšlienku, názor, postoj.
- Počas komunikácie udržujú zrakový kontakt s iným účastníkom komunikácie, používajú primeranú intenzitu hlasu atď.

Učiteľka:

- Kladiet deťom otvorené otázky.
- Zapája deti do dialógu, diskusie.
- Podporuje vzájomnú komunikáciu medzi deťmi v hrách.
- Podporuje vzájomnú komunikáciu medzi deťmi v učebných situáciách.
- Inšpiruje deti ku kladeniu otázok.
- Iniciuje deti k verbálnemu vyjadreniu myšlienok, názorov, postojov.
- Podnecuje deti k dodržiavaniu komunikačných konvencií, atď.

Cieľ hospitácie verzus indikátory kvality vo VVČ

Cieľ vo vzťahu k deťom:

**Zistiť, či sú deti
v učebných situáciách
aktívne.**

Cieľ vo vzťahu k učiteľke:

**Zistiť, či učiteľka
podporuje aktívne
nadobúdanie poznatkov
deťmi.**

Indikátory kvality:

Deti:

- Získavajú poznatky a vedomosti prostredníctvom vlastnej skúsenosti.
- Objavujú, experimentujú, robia pokusy.
- Samostatne získavajú a vyhľadávajú nové informácie.
- Samostatne, prípadne s pomocou učiteľky riešia učebné problémy.
- Pri riešení problémových úloh premýšľajú, uvažujú, poznatky dokážu využiť v nových, neštandardných situáciách.
- Dokážu riešiť divergentné úlohy, ktoré majú viacero riešení.
- Vedia správne reagovať na úlohy, ktoré nemajú riešenie.
- Pri učení využívajú viaceré zmysly, atď.

Učiteľka:

- Vytvára učebné situácie, v ktorých deti iniciuje k získavaniu poznatkov vlastnou skúsenosťou, prostredníctvom objavovania, experimentovania, pokusov.
- Aktivizuje deti k vyhľadávaniu a získavaniu nových informácií.
- Podnecuje ich k riešeniu učebných problémov, prezentovaniu porozumenia, využívaniu poznatkov v nových situáciách.
- Zadáva deťom divergentné úlohy s viacerými riešeniami.
- Zadáva deťom úlohy, ktoré nemajú riešenie, atď.

Cieľ hospitácie verzus indikátory kvality vo VVČ

Cieľ vo vzťahu k deťom:

**Zistiť, či deti vedia
hodnotiť vlastnú činnosť,
svoj výkon a činnosť
ostatných detí v triede.**

Cieľ vo vzťahu k učiteľke:

**Zistiť, či učiteľka iniciuje
deti k hodnoteniu vlastnej
činnosti a výkonu
a k hodnoteniu činnosti
ostatných detí v triede.**

Indikátory kvality:

Deti:

- Dokážu verbálne vyjadriť, ako v činnosti postupovali.
- Dokážu vyjadriť, čo bolo pre nich náročné a čo naopak ľahko zvládli.
- Dokážu povedať, s čím mali v činnosti problém.
- Vedia povedať, v čom by sa mohli zlepšiť.
- Dokážu povedať, či zadanú úlohu splnili, vyriešili, zvládli.
- Vedia povedať, či úlohu riešili s pomocou, alebo samostatne.
- Dokážu porovnať svoj aktuálny výkon s predchádzajúcim výkonom.
- Pri skupinovej alebo frontálnej činnosti vedia povedať, ako zvládli úlohu iné deti, v čom sa im darilo, s čím mali problém, atď.

Učiteľka:

- Iniciuje deti k prezentovaniu uplatneného postupu v činnosti.
- Aktivizuje deti k pomenovaniu toho, čo bolo pre nich náročné a čo zvládli ľahko.
- Nabáda deti k zamysleniu sa nad tým, v čom by sa mohli zlepšiť.
- Nabáda deti k vyjadreniu, či sa im podarilo zadanú úlohu splniť.
- Iniciuje deti k porovnávaniu aktuálnych výkonov s predchádzajúcimi.
- Podnecuje deti k hodnoteniu, ako zvládli úlohu iné deti, v čom sa im darilo, s čím mali problém, atď.

Cieľ hospitácie verzus indikátory kvality vo VVČ

Cieľ vo vzťahu k deťom:

**Zistiť, či deti preukazujú
predčitateľskú
gramotnosť.**

Cieľ vo vzťahu k učiteľke:

**Zistiť, či učiteľka
podporuje rozvíjanie
predčitateľskej
gramotnosti detí.**

Indikátory kvality:

Deti:

- Preukazujú porozumenie, na čo nám slúži písaná reč.
- Preukazujú schopnosť správneho zaobchádzania s knihou – listovanie, čítanie zhora – nadol, zľava – doprava.
- Vedia vyhľadávať v knihách požadované informácie.
- Rozumejú informáciám priamo vyjadreným v texte - postavy, dej, fakty.
- Rozumejú implicitnému významu textu (ponaučenie, posolstvo, identifikovanie dobra a zla v rozprávkach, atď.)
- Vedia sa pri činnosti orientovať pomocou nesúvislých textov – návodov, postupov s piktogramami, obrázkami, symbolmi atď.
- Aktívne sa podieľajú na tvorbe pojmových máp, oznamov, dopisov, vlastných kníh, atď.

Učiteľka:

- Sprostredkúva deťom informácie o význame a funkcii písanej reči.
- Iniciuje deti k správne mu zaobchádzaniu s knihou.
- Inšpiruje deti k vyhľadávaniu informácií v knihách.
- Iniciuje deti k prezentovaniu zapamätaného po vypočutí textu.
- Kládí deťom otázky týkajúce sa informácií, ktoré v texte neboli priamo vyjadrené (implicitný význam).
- Predkladá deťom nesúvislé texty (návody, postupy, atď.)
- Iniciuje deti k spoluúčasti na tvorbe pojmových máp, oznamov, dopisov, vlastných kníh, atď.

Zaznamenávanie zistení z hospitačnej činnosti

Pozorovací hárok

- ▶ Je určený na zaznamenávanie výskytu pozorovaných javov v priebehu pedagogického pozorovania
- ▶ Môže mať rôznu štruktúru, ktorá závisí od cieľa hospitácie
- ▶ Obsahuje indikátory (ukazovatele) kvality, ktoré súvisia s cieľom hospitácie
- ▶ Obsahuje základné identifikačné údaje o hospitácii (meno učiteľky, dátum, cieľ hospitácie, trieda, cieľ VVC)

Hospitačný záznam

- ▶ Vyhотовuje sa po ukončení hospitácie
- ▶ Obsahuje analýzu a vyhodnotenie sledovaných javov (analyticko-hodnotiaci aspekt) s ohľadom na cieľ hospitácie
- ▶ Zovšeobecnené závery - jasne sú v nich pomenované silné stránky učenia sa detí a vyučovania učiteľkou a oblasti vyžadujúce si zlepšenie
- ▶ Obsahuje konkrétne opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov
- ▶ Jeho súčasťou sú základné identifikačné údaje o hospitácii (meno učiteľky, dátum, cieľ hospitácie, trieda, cieľ VVC, podpisy zainteresovaných, vyjadrenie učiteľky)

Použité zdroje:

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Vyhláška MŠ SR č. 306/2008 Z. z. o materskej škole v znení neskorších predpisov

Vzorový Pracovný poriadok pre pedagogických zamestnancov a ostatných zamestnancov škôl a školských zariadení. MŠVVaŠ SR, číslo 2020/8006:1-B2001

Guziová, K. a kol. 2011. Metodika predprimárneho vzdelávania. Partizánske: EXPRESPRINT s.r.o., 2011

Hlavačková, J. 2020. Evaluácia v materskej škole. Bratislava: Dr. Josef Raabe, Slovensko, s.r.o. 2020

Nutilová, J., Miňová M. 2003. Hospitácia riaditeľky v materskej škole. Prešov: Rokus 2003

Uváčková, I., Valachová, D., Droppová, G. 2009. Metodika rozvíjania grafomotorických zručností detí v materských školách. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, spol. s.r.o.